

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΤΟΜΟΣ ΚΖ΄.

Συνδρομή ἑτήσια: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20.— Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου ἐκάστ. ἔτους καὶ εἶναι ἑτήσιαι.— Γραφεῖον Διευθ. Ὁδ. Παρθενωγαγεῖο 14.

50 Ἀπριλίου 1889.

ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΙΟΣ ΠΟΙΗΤΙΚΟΣ ΑΓΩΝ

ΚΡΙΣΙΣ

ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΟΔΙΚΩΝ

ἀναγνωσθεῖσα τῇ δεκάτῃ ἑκτῇ Ἀπριλίου ἐν τῷ Ζαππεῖῳ Ὀλυμπιακῷ μεγάρῳ ὑπὸ τοῦ εἰσηγητοῦ Ν. Γ. Πολίτου.

Φιλόμουσοι δμήγυρις,

Τῆς σεμνῆς τῶν Ὀλυμπίων πανηγύρεως, ἣν ἐπ' αἰσίσις οἰωνοῖς ἀνενέωσαν μεγαλόφρονες χορηγοί, ἀγλαωτάτη καὶ ἑλληνοπρεπεστάτη κορωνίς εἶναι ἀναμφιλέκτως οἱ πνευματικοὶ ἀγῶνες. Ἐν τῇ περὶ τῶν καλῶν καὶ ἀγαθῶν ἔργων ἀμίλλῃ, ἐν τῇ ἀσκήσει ταύτῃ τῆς ἀρετῆς, ὡς εὐστόχως ὄριζον τοὺς ἀγῶνας οἱ ἡμέτεροι πρόγονοι, ἢ ἐντιμοτάτη θέσις προσήκει εἰς τὰ ἀφθάρτα καὶ αἰδία ἔργα τῆς διανοίας. Διότι καὶ αὐτῶν τῶν παλαιῶν Ὀλυμπίων τὸ τιμαλφέστατον κόσμημα δὲν ἀποτελοῦσι τῶν Ὀλυμπιονικῶν αἱ ἀριστεῖαι, ἀλλ' ἡ διὰ τοῦ «χυτοῦ νέκταρος» τῆς ὀδῆς ἀπαθανάτισσα ταύτας λύρα τοῦ Πινδάρου καὶ τοῦ Σιμωνίδου, ἢ ἐσαεὶ διὰ θεσπεσίου φωτὸς περιλάμπουσα τὴν μνήμην ἐκεῖνων, ὧν τὰ χαλκᾶ καὶ μαρμάρινα ὁμοιώματα ἐξηφάνισεν ὁ χρόνος· ἀγῆρως δὲ θὰ παραμείνῃ ἡ δόξα τῶν ἐν τοῖς Ὀλυμπίοις ἐπιδείξεων, τῶν πνευματικῶν ἐκεῖνων πανδαισιῶν, ἐν αἷς ἄνδρες, ὧν τὴν εὐκλειαν ἐπισφραγίζει ἡ μαρτυρία μακρῶν αἰώνων, ἔτεμον νέας ὁδοὺς εἰς τὴν ἀνθρωπίνην διάνοιαν· τῶν ἐπιδείξεων ἐν αἷς ἐνώπιον σύμπαντος τοῦ ἑλληνικοῦ παρίσταντο ὁ Ἡρόδοτος, ὡς δημιουργὸς τῆς ἱστορίας, ὁ Γοργίας ὁ Λεοντῖνος ὡς καλλιτέχνης τοῦ λόγου ἀπαράμιλλος· ἐν αἷς ὁ Χῖος Οἰνοπίδης ἐπεδείκνυε τῶν ἀστρονομικῶν πινάκων τὸ πρότυπον, ὁ δὲ Ἥλείος Ἰππίας καὶ ὁ Λυσίας καὶ ὁ Ἰσοκράτης ἀπήγγελλον τοὺς λόγους αὐτῶν, τελειοτάτους ῥητορικῆς τέχνης ὑπογραμμοῦς.

Καίτοι δὲ ἄδηλος εἶναι καὶ πορρωτάτω ἡμῶν κεῖται ἡ ἐπάνοδος τῆς παλαιᾶς λαμπρότητος, οὐχ ἤττον ἐπαινετὴ κρίνεται ἢ ἐπὶ τοιαύτῃ προσδοκίᾳ ἐπανάληψις ὁμοίων ἀγῶνων. Τῶν μεγάλων ἔργων ἡ μίμησις, καὶ ἂν μὴ ἐκ ταύ-

της προσδοκᾷται τι ἐνάμιλλον πρὸς τὰ ὑποδείγματα, εἶναι καὶ καθ' ἑαυτὴν τεκμήριον ἀρετῆς, εἴπερτι καὶ ἄλλο ἀκονῶσα τὴν ψυχὴν πρὸς γενναῖα ὀρμήματα. Ἐν ἐπιγνώσει δὲ τούτου οἱ φιλοπάτριδες τῶν Ὀλυμπίων ἰδρυταί, οἱ Ζάππαι, εὐέλπιδες ὄρισαν νὰ τελῶνται ἐν ἐκάστη Ὀλυμπιάδι δραματικοὶ καὶ ἐπιστημονικοὶ ἀγῶνες. Καὶ τὸ ἔργον αὐτῶν συμπληρῶν γεραρὸς τῶν γραμμάτων ἐργάτης, ὁ Χρῆστος Φιλαδέλφεις, ἔθεσε τὸν προκείμενον ἀγῶνα λυρικῆς ποιήσεως, τιμῶν ἅμα δι' αὐτοῦ τὴν μνήμην προσφιλοῦς ἐγγόνου, ὃν μοῖρα σκληρὰ προῶρως ἀπέσπασεν ἀπὸ τῆς ἀγκάλῃς τῶν γονέων· διότι κάλλιστα κτερίσματα πρὸς τὸν τάφον φιλομούσου παιδὸς ἐθεώρησεν ὁ σεβαστὸς πρεσβύτες τὰ ἀπὸ τοῦ ἄλσους τοῦ Ἑλικῶνος ἄνθη καὶ τοῦ καταλαβόντος αὐτὸν στυγεροῦ πένθους παραμυθίαν ἐζήτησεν ἐν τῇ εὐγενεῖ ἀμίλλῃ, ἣν διεγείρει ἢ προτεθεῖσα ὑπ' αὐτοῦ δάφνη.

Εἰς τὴν πρόσκλησιν τῆς ἀναλαβούσης τὴν τέλεσιν τοῦ ἀγῶνος ἐπιτροπῆς τῆς Δ' Ὀλυμπιάδος ὑπακούοντες, κατῆλθον εἰς αὐτὸν ἀθροοὶ οἱ ἀγωνισταί. Διότι πεντήκοντα καὶ πέντε ἐν ὄλῳ συλλογαὶ λυρικῶν ποιημάτων ὑπεβλήθησαν εἰς τὸν ἀγῶνα, οὗ ἢ ἐκδίκασις ἀνετέθη ἡμῖν εὐμενεῖ ψήφῳ τῆς ἐπιτροπῆς· δηλονότι ὁ ἀριθμὸς τῶν ὑποβληθεισῶν συλλογῶν εἶνε ἀσυγκρίτως ὑπέρτερος τῶν ἄλλοτε εἰς ποιητικὸς ἀγῶνας παρ' ἡμῖν ὑποβαλλομένων, ὑπερδιπλάσιος ἢ ὑπερτριπλάσιος τῶν ἐν τοῖς πλουσιωτάτοις ἢ ὑπερτριπλάσιος τῶν ἐν τοῖς πλουσιωτάτοις τῶν προτέρων Παλλείων ἢ Βουτσηναίων διαγωνισμῶν κριθεισῶν. Ἡ δαφίλεια αὕτη τῆς ποιητικῆς συγχομιδῆς δὲν εἶνε καὶ κακῶν ἄμοιρος· τούτου δ' ὑπὲρ πάντα ἄλλον ἔλαβον πείραν οἱ κριταί. Εἰς τὰς μυριάδας τῶν στίχων, ἃς ἐκρίναν, περιλαμβάνονται καὶ οὐκ ὀλίγα ἄμουσα καὶ ἀπειρόκαλα κατασκευάσματα, ὧν ἡ ὑποχρεωτικὴ ἀνάγνωσις δὲν δύναται βεβαίως νὰ κληθῇ πνευματικὴ ἀπόλαυσις. Ἀλλὰ τὴν κατὰ τῆς κεφαλῆς αὐτῶν καταχυθεῖσαν ἐωλοκρασίαν ταύτην ὑπέμειναν μετὰ καρτερίας οἱ κριταί, ἐπαρκοῦς ἄλλως τυχόντες ἀποζημιώσεως ἐκ συνυποβληθέντων ἄλλων ἰγνησίων τῆς Μούσης καρπῶν, ἐν οἷς διαλάμπει τὸ πῦρ ἀκραιφνοῦς ποιητικῆς ἐμπνεύσεως.

Ἡ δὲ παρουσία τοιούτων ἔργων εἶνε τοσοῦτον μᾶλλον εὐάρεστος, καθόσον ἀποδεικνύει τὸ σκόπιμον τῶν ποιητικῶν ἀγῶνων καὶ ἐπιτυχεῖς αὐτοὺς ἀπεργάζεται. Διότι σκοπὸς τῶν ἀγῶνων τούτων δὲν εἶνε ἡ προαγωγή τῆς ποιήσεως διὰ τῆς ἀναδείξεως ποιητῶν, ὡς τινες φρονοῦσιν, ἀλλ' ἡ διὰ τῆς πανηγυρικῆς ἀπονομῆς τοῦ στεφάνου ἐκδήλωσις τῆς στοργῆς μεθ' ἧς περιέπει τοὺς ποιητὰς τὸ ἔθνος καὶ ἡ διὰ τῆς συμμετοχῆς τούτων εἰς τοὺς ἀγῶνας βεβαίωσις ὅτι δὲν παραμελεῖται ἡ θεραπεία τῶν Μουσῶν, ἀλλ' ὑπάρχουσιν ἐν τῷ ἔθνει ἐθνουσιώδεις πρόπολοι αὐτῶν, διὰ τῶν θείων τῆς ποιήσεως δώρων κοσμοῦντες τὰς ἐθνικὰς ἑορτάς. Ὁ σκοπὸς τῶν ἀγνωθετῶν καὶ τῶν ἐλλανοδικῶν ἢ ἐντολῆ δὲν εἶναι ἡ ἐξιχνίασις καὶ ἡ ἀνεύρεσις λαθνοῦσῶν ποιητικῶν εὐφυῶν, οὔτε ἡ χειραγωγή εἰς τὰς ἀκρωρείας τοῦ Παρνασσοῦ, τῶν ἀνευ ξένης ἀντιλήψεως ἀποστεργόντων ἢ ἀναρριχηθῶσιν αὐτάς, οὔτε πάλιν ἡ βιαία εἰς τὸν ἀγῶνα προσέλκυσις τῶν ἐκτὸς τῆς κονίστρας ἐστῶτων ποιητῶν καὶ οὔτε ἡ ἀπονομὴ διπλωμάτων ποιητικῆς ἀξίας, μόνον κῦρος ἐχόντων τὴν γνώμην τῶν ἐκδιδόντων αὐτά· ἀλλὰ σκοπὸς τῶν ἀγνωθετῶν καὶ ἐντολῆ τῶν ἐλλανοδικῶν εἶναι νὰ τιμῶσι τὴν ποιήσιν ἐν τῷ προσώπῳ τῶν ποιητῶν, ἐπαινοῦντες καὶ παραθάρρυνοντες αὐτοὺς ἀγωνιζομένους, καὶ νὰ καταδεικνύωσιν ὅτι οὐχὶ μόνον δὲν ζηλοῦσι τὴν Πολιτείαν τοῦ Πλατωνος, ὁπόθεν καὶ αὐτὸς ὁ Ὀμηρος ἀπεπέμπετο, ἀλλὰ τὸναντίον προσδέχονται ἄσμενοι καὶ εὐέλπιδες στεφανοῦσι τοὺς κατορθοῦντας τοῦτο καὶ μόνον, νὰ παρευδοκιμῶσι τοὺς ἐν τοῖς ἀγῶσι συναμιλλωμένους αὐτοῖς.

Κάλλιστον καὶ προσφορώτατον τῶν Ὀλυμπίων συμπλήρωμα θεωροῦντες τοὺς πνευματικούς καὶ ἰδίως τοὺς ποιητικούς ἀγῶνας, συμπλήρωμα ἐξαῖρον τὴν λαμπρότητα τῆς πανελληνίου ταύτης ἑορτῆς, ἀναγκαῖον ἐκρίναμεν νὰ δηλώσωμεν σαφῶς τίνες, καθ' ἡμᾶς, οἱ ὄροι τούτων καὶ ὁ σκοπός, διότι ἡ παραγνώρισις ἀμφοτέρων ἄγει εἰς πορίσματα ἄστοχα, ἄλλων μὲν ὑπερτιμώντων τὴν σημασίαν τῶν ἀγῶνων καὶ ἐκ τῆς διαψεύσεως μεγάλων προσδοκιῶν τεκμαιρομένων ἀποτυχίαν, ἄλλων δ' ἀμφισβητούντων τὴν χρησιμότητα αὐτῶν καὶ μεμψιμοιρούντων περὶ κακοδικιῶν ὧν ἕνεκα δεξιαὶ μὲν ποιητικαὶ φύσεις παραγκωνιζόμεναι ἀθυμοῦσι καὶ καταλείπουσιν ἄλλοις τὸ στάδιον ἢ παρατρέπονται ἐκτὸς τῆς εὐθείας ὁδοῦ, ἀρστεύουσι δ' ἐνίοτε καὶ τὰς ὀφειλόμενας εἰς ἄλλους τιμὰς σφετερίζονται ἀνάξιοι στιχοπλόκῳ. Ἄλλ' οἱ ὑπερτιμώντες τοὺς ποιητικούς ἀγῶνας ἀπατῶνται ὑπολαμβάνοντες ὅτι εἶναι δυνατὸν νὰ συγκεντρωθῇ ἐν αὐτοῖς πᾶσα ποιητικὴ τοῦ ἔθνους δύναμις καὶ ὅτι παρέχουσιν οὗτοι πλήρη καὶ τελείαν εἰκόνα τῆς κατα-

στάσεως τῆς ἐθνικῆς ποιήσεως· πρὸς ἀνασκευὴν τοιαύτης γνώμης δὲν παρίσταται ἀνάγκη νὰ ζητήσωμεν μακρὰν ἡμῶν τὴν ἀπόδειξιν· ἀρκεῖ νὰ παρατηρήσωμεν ὅτι ἀτελεστάτην θὰ λάβῃ εἰδήσιν περὶ τῶν ἐν Ἑλλάδι ἀκμαζόντων ποιητῶν, καθ' ὃν χρόνον ἐτελοῦντο οἱ Ῥάλλειοι ποιητικοὶ ἀγῶνες τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου, ὁ ἀναδιφῶν τὴν ἱστορίαν τῶν ἀγῶνων τούτων, εἰς οὓς δὲν κατῆλθον ὅπως ἀγωνισθῶσι, ζῶντες ἔτι τότε, οὔτε ὁ Σολωμός, οὔτε ὁ Κάλβος, οὔτε οἱ Σοῦτσοι, οὔτε ὁ Βαλαωρίτης. Ἐπίσης οἱ οὕτω κρίνοντες τοὺς ἀγῶνας λησμονοῦσιν ὅτι τὰ ἄθλα δὲν ἔχουσι τὴν ἰσχύν νὰ δημιουργῶσι ποιητὰς· ἡ ἱστορία τῶν γραμμάτων ἱκανὰ ἐπιδεικνύει παραδείγματα μεγάλων ποιητῶν, οἵτινες διήνησαν τὴν ἀκανθώδη πρὸς τὴν δόξαν ὁδὸν παντοειδῆς καταπαλαίσαντες δυσχερείας, οὐδένα δὲ γινώσκει ποιητὴν ἄξιον τοῦ ὀνόματος εὐδοκιμήσαντα ἀπλῶς καὶ μόνον ἐπειδὴ ἔτυχε προστασίας καὶ ἀρωγῆς· διότι ἀμβλύ καὶ ἀνίσχυρον κέντρον εἶναι τὸ γέρας, ὅταν δὲ τὴν ψυχὴν φλογίξῃ ἀληθῶς τῆς ἐμπνεύσεως τὸ πῦρ, τοῦτο ἀναθρόσκει αὐτόματον. Οἱ δὲ κρίνοντες ἐπιβλαβεῖς τοὺς ἀγῶνας δι' ἐνδεχόμενα σφάλματα ἐν τῇ ἐκδικάσει αὐτῶν φοβοῦνται κινδύνους ἀνυπάρκτους. Τῶν ἐλλανοδικῶν αἱ γνώμαι δὲν εἶνε ἀποφάσεις ἀνεκκλητοί, καθορίζουσαι εἰς τὸ διηγεῖς τὴν τάξιν ἢ θὰ καταλάβωσιν ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῶν γραμμάτων τὰ ὑπ' αὐτῶν κριθέντα. Τὴν τάξιν ταύτην θὰ καθορίσῃ ἡ ἐτυμηγορία τοῦ ἔθνους· οἱ πολλοί, κατὰ τὸν Ἀριστοτέλη, «κρίνουσιν ἄμεινον καὶ τὰ τῆς μουσικῆς ἔργα καὶ τὰ τῶν ποιητῶν· ἄλλοι γὰρ ἄλλο τι μόνον, πάντες δὲ πάντα»· ἀλλὰ καὶ τῶν πολλῶν τὴν κρίσιν ἀνάγκη νὰ κυρώσῃ ὁ χρόνος, διότι ἵνα ὡς ὀρθαὶ καὶ δίκαιαι ἀναγνωρισθῶσιν αἱ τῶν συγχρόνων γνώμαι πρέπει νὰ τὰς ἀποδεχθῶσι καὶ αἱ μετὰ ταῦτα γενεαί· οὐδ' εἶναι σπάνια τὰ παραδείγματα ποιητῶν ἐξόχως τιμηθέντων ὑπὸ τῶν συγχρόνων, οὓς ἀδόξως κατέρριψαν ἀπὸ τῶν ὑψηλῶν βάθρων αὐτῶν οἱ μεταγενέστεροι, ἀναστηλώσαντες ἀνδριάντας ποιητῶν καταδικασθέντων εἰς λήθην, οὓς ὅμως ἀπὸ τῆς ἀφανείας ἀνέστρεψεν ὅψι ποτε ὁ θαυμασμός τῶν ἐπιγενομένων.

Ὅθεν οἰονδήποτε καὶ ἂν εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα τῶν ἀγῶνων, καίτοι οὐδεὶς τῶν ἀγωνιζομένων μετ' εὐχαριστιῶν ἀποδέχεται αὐτό, ἂν πιστεύσωμεν τὸν Ξενοφῶντα λέγοντα ὅτι ἀδὲ μὴ νικῶν τοῖς μὲν νικῶσι φθονεῖ, τοὺς δὲ μὴ ἑαυτὸν κρίνοντας μισεῖ, ὁ δὲ αὐτῶν νικῶν τῷ δικαίῳ προσποιεῖται νικᾶν, ὥστε χάριν οὐδενὶ ἡγήται ὀφείλειν»· οἰονδήποτε καὶ ἂν εἶνε τὸ ἀποτέλεσμα, οὐδεὶς φόβος ὅτι ἐκ τούτου θ' ἀποτραπῶσι τῆς ὁδοῦ αὐτῶν οἱ ποιηταὶ ἢ ὅτι θὰ παύσωσι κοσμοῦντες διὰ τῶν ἔργων τῶν τοὺς ἀγῶνας· διότι γινώσκουσιν ὅτι εἶναι τὰ λαμπρόματα τῶν πνευ-

ματικῶν τοῦ ἔθνους ἑορτῶν, ὃ δὲ πόθος ὅπως συντελέσωσιν εἰς ἐπιτυχίαν τούτων εἶνε ἀρκούντως ἰσχυρός, καταπνίγων τὰ φίλαυτα αἰσθήματα. Πασῶν δὲ μάλιστα ἢ πανελληνίως τῶν Ὀλυμπίων πανηγυρις προώρισται νὰ συναγείρη εὐέλπιδας τοὺς μουσολήπτους, φιλοτιμουμένους ν' ἀνορθώσωσι τὰς εὐκλεεῖς τῶν ἀρχαίων ἐπιδείξεις. Καὶ ἂν κατὰ τὸν παρόντα χρόνον ἀνεφικτος ἀποδειχθῇ ὁ εὐγενής οὗτος σκοπός, ὅμως μεγάλη ἀμοιβὴ παντὸς φιλοπάτριδος ποιητοῦ ἔσται, καὶ μόνον ἂν διὰ τῶν ποιημάτων του ἐμπνεύσει εἰς ὀργώσας φύσεις νέων τὸν ἔνθεον ζῆλον πρὸς ποιήσιν γενναιοτέρων ἔργων, καὶ μόνον ἂν Θουκυδίδης τις ἄλλος δακρύσῃ ἐν τῇ ἀκρόασει, ὡς ζηλῶν τοῦ πατρὸς τῆς ἱστορίας τὴν δόξαν ἐδάκρυσε τὸ πάλαι ὁ μέγας ἱστορικός, ἐπιδεικνυμένου τοῦ Ἡροδότου τὰς ἰδίας ἱστορίας.

Τοιαύτας γεννῶσι προσδοκίας οἱ πνευματικοὶ τῶν Ὀλυμπίων ἀγῶνες, ἐν οἷς καὶ ὁ ἐπὶ χρησταῖς ἐλπίσει τὸ πρῶτον ἀγόμενος νῦν Φιλαδέλφειος ἀγὼν λυρικῆς ποιήσεως.

Εἰς τὸν ἀγῶνα τοῦτον ὑπεβλήθησαν, ὡς ἀρχόμενοι τοῦ λόγου εἵπομεν, 54 συλλογαὶ λυρικῶν ποιημάτων. Τούτων μία, ἢ ΟΧΛΟΚΡΑΤΙΑ, ἀπεκλείσθη τοῦ ἀγῶνος, ὡς ἀποτελούμενη ἐξ ὑπεροκτακοσίων στίχων, κατὰ παράβασιν ῥητοῦ ὄρου τοῦ ἀγῶνος, ὀρίζοντος ὅτι δεκτὰ εἶναι ποιήματα ἔχοντα οὔτε ὀλιγωτέρους τῶν τετρακοσίων, οὔτε πλείονας τῶν ὀκτακοσίων στίχων· καὶ σημεῖοί μὲν ὁ ποιητὴς ὅτι τὸ ποίημά του σύγκειται ἐξ 790 στίχων, ἀλλ' ὁ ὑπολογισμὸς του δὲν εἶναι ἀκριβής. Ἐπίσης ἀπεκλείσθησαν καὶ συλλογαὶ τινες, ὧν οἱ ποιηταὶ ἦσαν γνωστοί. Ἀνώνυμου ὄντος τοῦ ἀγῶνος, δὲν ἐκρίθη ὀρθὸν νὰ μετᾶσχωσιν αὐτοῦ οἱ ὅπως δῆποτε φανερώσαντες τὸ ὄνομά των καὶ προσελθόντες μὲ ἀποκεκαλυμμένον τὸ πρόσωπον ἵνα καταπαλαίσωσιν ἀγνώστους ἀντιπάλους. Ἐἴτε πλεονέκτημα εἴτε μειονέκτημα θεωρηθῇ τοῦτο, ἀναντίλεκτον ὅμως ὅτι ἀγὼν τοιοῦτος δὲν εἶναι ἰσοπαλῆς. Ὅθεν ἀπεκλείσθησαν τοῦ ἀγῶνος αἱ ἐπόμεναι συλλογαί :

ΤΕΤΡΑΚΟΣΙΟΙ ΣΤΙΧΟΙ. Ἐκ τῶν ὀκτώ ποιημάτων τῆς συλλογῆς ταύτης ἐδημοσιεύθησαν μετὰ τῆς ὑπογραφῆς τοῦ ποιητοῦ τὸ ποίημα ἢ Νεότης ἢ Πρωτοχρόνιᾶς ὄνειρον (ἐξ ὑπερδιακοσίων στίχων ἀποτελούμενον) ἐν τῷ ἐνταῦθα ἐκδιδομένῳ ἄλλοτε περιοδικῷ συγγράμματι Μουσεῖον (1872 σ. 50), ἕτερα δὲ δύο ἐν τῷ Ποιητικῷ Ἀνθῶνι τῆς Ζακύνθου (1887 σ. 484—485).

ΑΛΓΗ. Συλλογὴ λυρικῶν ποιημάτων, ὧν τὸ μὲν ἐπιγραφόμενον Ῥοδοδάφνη ἐδημοσιεύθη ἐν Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης τ. Γ' σ. 285, τὸ δ' ἐπιγραφόμενον Ἐξορία ἐν τ. Δ' σ. 93 τοῦ αὐτοῦ περιοδικῷ συγγράμματι.

ΠΟΙΗΜΑΤΑ ΔΗΜΩΔΗ. Τούτων ἀποσπάσματα ἐδημοσιεύθησαν ἐν Ἡμερολογίῳ τοῦ κ. Κ. Σκόκου διὰ τὸ ἔτος 1889 σ. 84 καὶ 345.

Ο ΠΑΡΑΛΥΜΕΝΟΣ. Ὀλόκληρον τὸ ποίημα τοῦτο ἐδημοσιεύθη ἐν ποιητικῇ συλλογῇ ἄρτι ἐκδοθείσῃ.

ΜΑΡΓΑΡΙΤΑΡΙΑ. Καὶ τῆς συλλογῆς ταύτης τὰ ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν Τὸ χωριὸν καὶ Ἡ θάλασσα καὶ σὺ ἔχουσι δημοσιευθῆ.

ΣΚΕΨΕΙΣ ΚΑΙ ΠΟΘΟΙ. Ὁ ποιητὴς ταύτης ἐφάνέρωσε τὸ ὄνομά του εἰς τοὺς κριτὰς δι' ἰδιαιτέρας ἐπιστολῆς.

Αἱ λοιπαὶ συλλογαὶ δύνανται νὰ ταχθῶσιν εἰς δύο μεγάλας κατηγορίας, ἴσας μὲν περίπου τὸν ἀριθμὸν, ἀλλ' ἀνίσους καὶ ἀνομοίους τὴν ποιότητα. Εἰς τὴν πρώτην τῶν κατηγοριῶν τούτων, περιλαμβάνουσιν τὰ ἀποτρίμματα τοῦ ἀγῶνος, ἀνήκουσιν αἱ ἐπόμεναι συλλογαί :

- 1) ΠΟΙΗΤΙΚΟΣ ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΠΕΡΙ ΥΠΑΡΞΕΩΣ ΘΕΟΥ.
- 2) ΦΘΟΓΓΟΙ ΛΥΡΑΣ ΑΦΕΛΟΥΣ.
- 3) ΤΗΣ ΟΤΕ ΜΕΝ ΕΥΘΥΜΟΥ ΟΤΕ Δ' ΑΛΓΟΥΣΗΣ ΚΑΡΔΙΑΣ ΛΥΡΙΚΗ ΣΥΛΛΟΓΗ.
- 4) ΠΛΟΙΟΝΕΝ ΤΡΙΚΥΜΙΑ'.
- 5) ΣΥΛΛΟΓΗ ΠΟΙΗΤΙΚΗ.
- 6) ΦΑΝΤΑΣΜΑΓΟΡΙΑ ΕΙΣ 1 ΠΡΑΞΙΝ.
- 7) Η ΕΠΙ ΤΗΣ ΓΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ.
- 8) ΕΡΗΜΙΑ' ΠΕΝΘΟΣ' ΔΑΚΡΥΑ' ΟΡΚΟΣ.
- 9) ΕΛΛΑΣ.
- 10) Η ΕΙΣ ΠΑΡΝΑΣΕΩΝ ΑΠΟΔΗΜΙΑ ΜΟΥ Η Θ ΑΠΟΤΥΧΩΝ ΠΟΙΗΤΗΣ.
- 11) ΝΕΚΡΟΠΟΛΙΣ.
- 12) ΤΑ ΠΡΩΤΑ ΜΟΥ ΠΤΕΡΥΓΙΣΜΑΤΑ. Ποιήματα λυρικά.
- 13) Η ΕΝ ΧΡΙΣΤΩ ΕΚΚΑΗΣΙΑ ΤΟΥ ΘΕΟΥ.
- 14) Η ΦΙΛΟΠΑΙΓΜΩΝ ΚΑΙ ΙΔΙΟΤΡΟΠΟΣ ΜΟΥΣΑ. Ποίημα ἀνεκδότου πρωτότυπον.
- 15) ΙΑ.
- 16) ΒΡΥΑ.
- 17) Συλλογὴ ἀνεπίγραφος ὑπὸ τὸ ῥητὸν «Ὡ πόσοι, πόσοι Βύρωνες παρέρχονται ἡσύχως! (Σ. Βασιλεῖαδης).»
- 18) Ἀπόσπασμα ἀνεκδότου λυρικοῦ ποιήματος Η ΚΡΗΤΗ. (Ῥῶσμα Δ'.)
- 19) ΔΗΜΩΔΗΣ ΛΥΡΙΚΗ ΠΟΙΗΣΙΣ.
- 20) ΤΟ ΟΝΕΙΡΟΝ ΜΟΥ. Ποίημα λυρικόν.
- 21) ΜΟΛΠΑΙ.
- 22) ΡΟΔΑ ΚΑΙ ΑΚΑΝΘΑΙ.
- 23) ΦΑΝΤΑΣΙΑΣ ΠΤΕΡΥΓΙΣΜΑΤΑ.
- 24) ΟΣΤΕΟΜΑΝΤΕΙΑ.

Οὔτε ὁ μέγας ἀριθμὸς, οὔτε τὸ περιεχόμενον τῶν ποιημάτων τούτων ἐξέπληξαν τοὺς κριτὰς, ἐνθυμουμένους ὅτι εἰσὶ καὶ ἐν Μούσῃσιν Ἐρινύες. Ἀνεωγμένα καὶ ἄφθονοι αἱ τῶν Μουσῶν θύραι, λέγει ἀρχαῖόν τι λόγιον, καὶ ἀκώλυτος ἡ εἴσοδος εἰς πάντα· ἀλλ' οἱ εὐνοούμενοι τρῶφιμοι τῶν Μουσῶν μόνον δύνανται νὰ διακρίνωσι καὶ δρέπωσι τὰ ἄνθη ἐκ τῶν ἀκηράτων τοῦ Παρ-

νασσοῦ λειμώνων· οἱ δὲ λοιποὶ, ὁ τῶν στιχουργῶν χύδην ὄχλος, ἐξέρχονται ἀποκομίζοντες ἀκάνθας, καὶ οὐαὶ εἰς τοὺς ἐντυγχάνοντας αὐτοῖς! Οἱ κριταὶ θεωροῦσιν οὐ μόνον ἀνάξιον τοῦ ἀγῶνος, ἀλλὰ καὶ ἀνωφελές νὰ καταδείξωσιν ἐνὸς ἐκάστου τῶν ποιημάτων τούτων τὰς πλημμελείας, ἢ ἂν που λανθάνωσι καὶ τινες ὀλιγοσταὶ ἀρεταὶ νὰ ἐξάρωσι ταύτας· ἀνωφελές, διότι οὐδεμίαν τρέφουσιν ἐλπίδα ὅτι ἡ κρίσις θὰ ἐγίνετο οὕτω καὶ ἀγαθοῦ τινος παραίτιος, ὧν τὸ μέγιστον ἢ ἀποτροπὴ τῶν ὑποβαλόντων τὰ ἔργα ἐκεῖνα εἰς τὸν ἀγῶνα ἀπὸ ἀσχολίας ἐπιμόχθου μὲν εἰς αὐτούς, ἀνιαρωτάτης δὲ εἰς τοὺς ἀκούοντας. Ἄλλως δέ, ἂν ἐνδιέτριβον εἰς τὴν ἀνάλυσιν τῶν ἐν λόγῳ ποιημάτων, θὰ ἐκινδύνευον ἴσως νὰ κατηγορηθῶσιν ὅτι πειρῶνται νὰ καταστήσωσι καὶ τοὺς ἀπροκτὰς συμμετόχους τῆς ἀνίας καὶ τοῦ καμάτου, ὑφ' ὧν αὐτοὶ κατελήφθησαν ἀναγινώσκοντες τὰ ἔργα ἐκεῖνα. Καὶ ἀπαγορεύει μὲν ἡ φιλάνθρωπία νὰ καταρασθῶμεν, ὡς ὁ ἀρχαῖος ἐπιγραμματοποιός, τοὺς ὑποβαλόντας αὐτὰ νὰ γράφωσι πλείονα, ἐπειδὴ μείζονα ταύτης μανίαν ἀδύνατον νὰ φαντασθῆ τις· ἀλλ' ἡ φιλάνθρωπία ἀπαγορεύει ἐπίσης καὶ νὰ βασανίζωμεν τοὺς μὴ πταίσαντας διὰ καταναγκαστικῆς ἀκροάσεως τοιούτων στίχων. Οὐχ ἦπτον ἵνα μὴ τυχὸν ὑποληφθῆ ὡς αὐστηροτέρα τοῦ δέοντος ἢ περὶ τούτων γνώμη ἡμῶν, δὲν κρίνομεν ἄσκοπον νὰ παράσχωμεν δεῖγμά τι αὐτῶν. Μετὰ περισσῆς φειδῶς σταχυολογοῦντες, λαμβάνομεν τὰ δείγματα ἐκ δύο μόνων ποιημάτων, τοῦ κατωτάτου τὴν τάξιν καὶ τοῦ ἐν συγκρίσει πρὸς τᾶλλα τῆς κατηγορίας ταύτης καλλίστου.

Τὸ κατώτατον τὴν τάξιν εἶναι ὁ Ποιητικὸς διάλογος περὶ ὑπάρξεως Θεοῦ. Ὁ γράψας τὸν διάλογον τοῦτον, ἐν τῷ ὁποίῳ προσπαθεῖ ν' ἀρθῆ εἰς αἰθέρια ὕψη μεταφυσικῶν ἰδεῶν διὰ ξυλίνων πτερυγῶν, φαίνεται ἔχων ἐννοιάν τινα τῆς ὁμοιοκαταληξίας, ἀλλ' ἀμυδρὰν καὶ ἀσαφῆ, ἀφ' οὗ νομίζει καλῶς καὶ ὁμοιοκαταλήκτως συνεζευγμένα τὰ ἔθνη μὲ τὰ γένη, τὸ ἐγνώρισαν μὲ τὸ ἐπότισαν, τὴν ἀγάπην μὲ τὴν ἀπάτην καὶ μυρία ἄλλα τούτοις ὅμοια· ἀλλ' οὐδὲ εἶδῃσιν ἔχει ρυθμοῦ· οἱ στίχοι του ἀποτελοῦνται ἐκ δεκαπέντε συλλαβῶν, ἐπιμελέστατα ἠριθμημένων ἐπὶ τῶν δακτύλων· εἰς μάταιον ὅμως θὰ ὑποβληθῆ κόπον ὅστις ἤθελε ζητήσῃ ν' ἀνευρῆ ἐν αὐτοῖς καὶ τὸ ἐλάχιστον ἴχνος ἰάμβων ἢ τροχαίων, ἢ ἄλλου τινὸς οἰουδήποτε χαρακτῆρος στίχων πλὴν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν συλλαβῶν. Ἄλλὰ καὶ τὰ φιλοσοφικὰ ἐπιχειρήματά του εἶναι ἐφάμιλλα τῆς στιχουργικῆς δεινότητος αὐτοῦ. Λέγει ὁ Ἠγούμενος πρὸς τὸν ποιητὴν μεταξὺ ἄλλων· Οὗτοι, διὰ τῆς ἀληθοῦς γνώσεως τῶν πραγμάτων καὶ τῆς ὑγιούς, λέγει ὁ ἄγγλος μοναχὸς Βακόν, ἐξέρχονται· τῆς πλάνης ἀναγνωρίζουσι τὸν Θεόν.

«Brûle ce que tu as adoré,
adore ce que tu as brûlé :»

λέγει πρὸς τὸν rex-Clovis ὁ ἐπίσκοπος Saint-Remi καὶ τὰ στρατεύματά του βαπτίζονται αὐτοστιγμῆ. Τῆς συζύγου του ἡ Κλοτίλδης ἠριάμβευσεν ἡ πίστις· Τοῦ νικητοῦ κατέπεσεν τοῦ ἔθνισμοῦ ἡ φθίσις. «Hoc signo vinces :» Ἰδοὺ τρεῖς λέξεις πυρίνου, ὁρατὰς, ἀς ὁ Κωνσταντῖνος ἐν τῷ ἀέρι εἶδε γραπτὰς . . . ὁ σταυρὸς ὑψώθη καὶ πάντες τὸν προσεκύνησαν· ὁ Θεὸς ἐγνώσθη καὶ πάντες ἀπεσιώπησαν. (στ. 510 κτλ.).

Καὶ παρακατιῶν.

Τοῦτ' αὐτὸ ἐπραξαν καὶ γνωστοὶ σοφοὶ πολλοὶ ἄλλοι· Οἱ Descartes, Bossuet, Fénelon ἅπαντες γάλλοι. Ὡσαύτως, οἱ Leibnitz, Kant, Sturm (sic) σοφοὶ παρὰ Γερμανοὶ ἀποδεικνύοντες τὸν Θεόν, δι' ὃν ἦσαν ἐμμανεῖς. [μανοῖς, Οἱ Ἄγγλοι Boyle, Ray ποσῶς δὲν ὑστέρησαν, εἰς φανατικῶν τὰς προσβολὰς ἐνεκαρτέρησαν. Κλέος ἄβητον αὐτοῖς! Θεοῦ τὴν γνώσιν ἐπόθουν· ἔγραφον, ἐδίδασκον καὶ αἰετοπε ἐμόχθουν! (στ. 537 κτλ.).

Ἐλθωμεν ἤδη καὶ ἐπὶ τὴν ἐτέραν συλλογὴν, ἣν θεωροῦμεν τὴν κρατίστην τῶν ἄλλων ἀδοκίμων, διότι ὁ γράψας φαίνεται στιχουργὸς ἐμπειρότατος· οἱ στίχοι του ῥέουσιν ἀβίαστοι ἢ δ' ὁμοιοκαταληξία αὐτοῦ εἶναι συνήθως πλουσιωτάτη, ἀλλὰ τὰ νοήματα ταπεινά, τετριμμένα καὶ ἐνίοτε παραλογάτατα. Ἡ συλλογὴ ἀποτελεῖται ἐκ μακροῦ ποιήματος εἰς ἄσματα τέσσαρα τῆς Ὀστεομαντείας, ἐξ ἐνὸς παιδικοῦ ἢ μᾶλλον παιδαριωδεστάτου ἄσματος Πρὸς τὰ παιδάκια, καὶ ἐκ τῆς Γυναικός, ποιήματος εἰς ἄσματα δύο, ἐν ᾧ ἡ περικαλλῆς ἠρωὶς συγκρίνεται πρὸς τὴν εἰκόνα τοῦ Κιντιλιανοῦ (!), ἧτοι πιθανῶς τοῦ περὶ Ῥητορικῆς τέχνης γράψαντος Ῥωμαίου Κοῖντιλιανοῦ, διότι Κιντιλιανὸν ζωγράφον ἡμεῖς τοῦλάχιστον οὐδένα γνωρίζομεν. Ἰδοὺ ἀπόσπασμα τοῦ Β' ἄσματος τῆς Ὀστεομαντείας·

Ἀθάνατον ἀπόφθεγμα ἀγνωσμένης γλώσσης,
ἄθλον ὑπὲρ τῆς ἀρετῆς καρδίας ὀργιώσης,
πίστεως ἔργον ἄγιον συζύγου Κλυταιμνήστρας,
ὡδὴ προσευχητήριος πριαπικῆς ὀρχήστρας,
φιλάνθρωπιος δάκρυα εἰς ὄμματα δημίου
καὶ συμβουλαὶ πολὺπειροὶ θηλάζοντος νηπίου,
εἶν' ἔτι πιστεύτερα διὰ τοὺς ἀπιστοῦντας
καὶ τὰ βακτρῆδ' ἀδελφοὺς γνησίους των φρονούντας,
ἢ ὅτ' ἡ μήτηρ τοῦ Θεοῦ θαυματουργὸς ἐφάνη,
κ' εἰς ἐν τῆς νεῦμα ἔκυψαν οἱ γαῦροι Μουσουλμᾶνοι·
καὶ κατεβρυματίσθησαν τριήρεις ἀλαζόνες
καὶ ἥττημένοι ἐφρευον πρὸ θαύλων ἠγεμόνες.
Ἐπουρανίου μουσικῆς ἄγνωστος ἔτι στόνος,
ἀκτίς ἐπὶ τῆς δάφνης μας πνευματικοῦ Συρίου,
τὸ ἐπεισθόδιον αὐτοῦ τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνος
ζῶντα τὸν φιλελλητισμὸν δεικνύει τοῦ Κυρίου.

Οὐδ' ἡ ἐπὶ τῆς δάφνης ἀκτίς τοῦ Σερίου οὐδ' ὁ φιλελλητισμὸς τοῦ κυρίου οὐδ' αὐτὴ ἡ ἐν ἀρχῇ τερατώδης σωρεία τῶν παρὰ προσδοκίαν σχηματῶν δύνανται νὰ ἐξισωθῶσι κατὰ τὴν γελοιώτητα πρὸς τὸν στιγματισμὸν τῶν ἀπιστούντων ὡς φρονούντων ἀδελφοὺς αὐτῶν γνησίους τὰ βακτρῆδια, ὡς λέγει ὁ γράψας, τὰ βακτρῆδια ἢ τὰς βακτηρίας ὡς λέγουσιν οἱ κοινοὶ τῶν ἀνθρώπων· ἡ κοῦσε φαίνεται ὅτι ὑπάρχει θεωρία

(*) Ἐννοεῖ βεβαίως τὸν ἀστέρα Σερίον.

τις περί καταγωγῆς τοῦ ἀνθρώπου ἐκ πιθήκων καὶ ἠθέλησε διὰ τῆς ὑπερβολῆς νὰ νὰ γελοιοποιήσῃ ἔτι μᾶλλον αὐτήν· ἐν ὅμως ἡγνῶει τὸ καιριώτατον ὅτι τὰ βακτηρίδια δὲν εἶναι ζῶα, ὡς ὑποθέτει, ἀλλ' ὑπάρχοντα εἰς τὸ γένος τῶν φυτῶν.

Ἄλλ' ἀρκοῦσι τὰ ὀλίγα ταῦτα περί ἔργων παντελῶς ἀναξίων λόγου. Μεταβῶμεν δὲ νῦν εἰς τὴν ἐξέτασιν τῶν δοκιμωτέρων.

(Ἔπεται συνέχεια)

ΑΓΝΩΣΤΟΙ ΑΘΗΝΑΙ

ΤΑ ΑΝΑΦΙΩΤΙΚΑ

Τὰ βλέπει τις ἐν σωρῶ οἰκίσκων, κυανῶν καὶ λευκῶν καὶ κιτρίνων, ἐκτεινόμενα ὡς παρδαλὸν κλιμακωτὸν ψηφίδωμα ἐπὶ τῆς ἀρκτικῆς πλευρᾶς τῆς Ἀκροπόλεως. Κατὰ τὰς σκοτεινὰς νύκτας ἀναδίδονται ἐδῶ κ' ἐκεῖ φῶτά τινα, μὲ μίαν θαμβὴν φεγγαβολὴν γύρω, ὡσεὶ ἀπὸ φωταγωγομένων σπηλαίων κατὰ δὲ τὰς σεληνοφεγγεῖς, ἐνῶ ἀυγάζονται ἄνω αἱ μεγαλοπρεπεῖς μετόπαι τοῦ Παρθενῶνος, λευκάζουσι ταῦτα ἀμυδρῶς καὶ μόνον, ὡς ταινία ἀτμῶν περιζωνύουσα τὸν ἱερὸν βράχον.

Ἄλλὰ τὴν ἡμέραν τὰ μικρὰ παράθυρα τῶν οἰκίσκων των, οἱ στενοὶ δρομίσκοι των, τὰ γομφώματα τῶν κατατετηρημένων στεγῶν ἐδῶ, τῶν ἀναρρόπων θέσεων ἐκεῖ, τῶν προεκτάσεων τοῦ ἀμαυροῦ γρανίτου ἄλλοῦ, δίδουσι εἰς αὐτὰ τὴν ὄψιν μεγάλης ἀναγλύφου εἰκόνας, περιπλαισιμένης ἄνω ὑπὸ τῶν κοκκινοφαίων πετρῶν τοῦ φρουρίου, κάτω ὑπὸ τῶν ἀμαυρῶν στεγῶν τῶν οἰκιῶν καὶ δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ ὑπὸ τῶν χαμηλῶν κωδωνοστασιῶν δύο ναίσκων.

*

Τὰ Ἀναφιώτικα κεῖνται ἀκριβῶς ὑπὸ τὰς Μακρὰς Πέτρας, ἐν τῇ θέσει τοῦ ἀρχαίου Πελασγικοῦ. Παλαιὸς ἐκ Δελφῶν χρησμός εἶχεν ἀπαγορεύσει εἰς τοὺς Ἀθηναίους τὴν οἰκισιν τῆς θέσεως ταύτης καὶ ἐπὶ πολὺν χρόνον οἱ κάτοικοι εἶχον σεβασθῆ τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ. Ἄλλὰ κατὰ τὸν Πελοποννησιακὸν πόλεμον, ὅτε ὁ Ἀρχίδαμος ὁ Ζευξιδάμου εἰσέβαλεν εἰς τὴν Ἀττικὴν, οἱ κάτοικοι τῶν ἐξω δῆμων ἠναγκάσθησαν νὰ καταφύγωσιν ὅλοι εἰς τὸ Ἄστυ. Ἐκ τῆς συρροῆς ὅμως ταύτης παρήχθη μεγάλη στενωχώρα καὶ τότε οἱ Ἀθηναῖοι, ἐκόντες ἄκοντες ἠναγκάσθησαν νὰ ἐπιτρέψωσι τὸν συνοικισμὸν τοῦ Πελασγικοῦ

Ἀπὸ τότε ὅμως ὁ χρησμός τῶν Δελφῶν ἐλησμονήθη. Ὅτι ἔπραξαν ἐν ὥρᾳ στενῆς ἀνάγκης

οἱ Ἀθηναῖοι εὔρον κατὰλληλον νὰ συνεχίσωσι καὶ μετὰ τὴν παρέλευσιν αὐτῆς. Οὕτω δὲ ὁ συνοικισμὸς τοῦ Πελασγικοῦ ἐξηκολούθησεν ἐν μακρᾷ σειρᾷ ἐτῶν καὶ ἀπὸ Ἀντιπάτρου μέχρι Σύλλα, ἀπὸ Σύλλα μέχρις Ἀδριανοῦ, ἀπὸ Ἀδριανοῦ μέχρι Ἡρώδου τοῦ Ἀττικοῦ, μέχρι τῶν Βυζαντινῶν καὶ Φράγκων καὶ τῆς Τουρκοκρατίας. Ἐπὶ τῆς τελευταίας δὲ ταύτης περιόδου κατώκουν ἐκεῖ οἱ μαῦροι δοῦλοι καὶ τεχνίται, μέχρι τῆς ἐπαναστάσεως, ὅτε δλόκληρος ἡ πόλις μετεβλήθη εἰς σωρούς καὶ εἰρείπια.

*

Μετὰ τὴν καθυσύχασιν τῶν πραγμάτων ἡ πόλις ἤρχισε ν' ἀναλαμβάνη κάπως. Διότι ὁ πολυετής πόλεμος καὶ ἡ ἀναρχία εἶχον καταβάλλῃ τὸσον τοὺς κατοίκους, ὥστε μόλις εἶχον τὴν δύναμιν νὰ περισυλλέξωσι τὰ ἐδῶ κ' ἐκεῖ εἰρείπια καὶ ἀνεγείρωσι μίαν οἰανδήποτε στέγην. Ἡ κίνησις τῆς πόλεως ὠμοιάζε πρὸς κρουσπαγωμένον ἔρπετόν τὸ ὅποιον μόλις ἀρχίζει νὰ συνέρχεται καὶ κινῆται, θερμαινόμενον ὑπὸ τὰς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου.

Βαθμηδὸν ὅμως καὶ κατ' ὀλίγον ὅτε ἡ πόλις ὠρίσθη ὡς καθέδρα τοῦ βασιλείου, ἀνέλαβε νέον σθένος πάλιν πρὸς δημιουργίαν. Αἱ οἰκίαι ἤρχισαν νὰ διαδέχωνται τὰς οἰκίας, ἐν βαρεῖ καὶ ἀλληλενδέτῳ ὄγκῳ ἐξαπλούμεναι καθ' ὅλας τὰς διευθύνσεις, αἱ ὁδοὶ νὰ ἐπεκτείνωνται, αἱ πλατεῖαι νὰ χαράσσωνται, οἱ κῆποι νὰ δενδροφυτεύωνται καὶ μετὰ μικρὸν τὸ παλαιὸν τοῦ Ἰασηκεῆ τείχος νὰ καταρρίπτεται, ὡς πρόσκομμα τῶν εὐρέων τάσεων τῆς πόλεως. Ἀδικητικῶς νέαι φροντίδες καὶ νέοι κόποι κατεβάλλοντο, ὡσεὶ ἡ πόλις συνησθάνετο τὴν εἰς τὸ μέλλον ἀποστολὴν της ὡς ἀντιπροσώπου τοῦ ὄλου ἐλληνισμοῦ.

Ἐν τῇ πυρετώδει ταύτῃ ἀμίλλῃ ὅλοι συνεισέφερον, ὅλοι εἰργάζοντο ὅπως, δύναται τις νὰ εἴπῃ, ἐπὶ Θεμιστοκλέους, διὰ τὴν ἀνεγερσιν τῶν Μακρῶν Τειχῶν. Οἱ πλοῦσιοι ἐδαπάνων τὸ χρῆμά των καὶ οἱ πτωχοὶ τὰς ἡμέρας των. Καὶ ὅτε αἱ οἰκίαι ἀνηγείροντο κομψαί, περικαλλεῖς, ἀπαστράπτουσαι ἐκ τοῦ Πεντελησίου μαρμάρου, ἀφ' ἐαυτῶν μαρτυροῦσαι τὴν χαρὰν τοῦ οἰκοδεσπότου διὰ τὸ αἰσίον πέρας, οἱ πλοῦσιοι εἰσῆρχοντο ἐντὸς καὶ οἱ πτωχοὶ, οἱ ὅποιοι εὐτε καιρὸν ἐνεκεν τῶν ἀναγκῶν τῆς ἡμέρας οὔτε τόπον εἶχον ἵνα ἀνεγείρωσιν ἰδικὰ των οἰκήματα, ἐχῶνοντο ὅπου εὔρισκον ὑποφερτὸν τόπον, εἰς σκοτεινὰ ὑπόγεια, εἰς στενοὺς καὶ ἀνηλίους δρομίσκους, εἰς βορβορώδη κρουσφύγετα καὶ ἐκεῖ ἐνεπιστεύοντο τὴν οἰκογενειακὴν των ἐστίαν.

Πλὴν ἡ ἀνεγειρομένη πόλις ἤρχισε νὰ προσελκύῃ τὰ βλέμματα τῶν ξένων. Ὅπως ἐν γένει εἰς πᾶσαν πόλιν εἰς τὴν ὅποιαν προοιωνίζεται ὅτι